

Procedure pesten op school

Definitie en vormen van pesten

De meest gebruikte definitie van pesten geeft aan dat het bij pesten gaat om 'agressief gedrag dat herhaaldelijk uitgevoerd wordt door één of meer leerlingen ten opzichte van een andere leerling die zich niet makkelijk kan verdedigen' (Olweus, 1993).

Het gedrag moet negatief zijn, herhaaldelijk plaatsvinden en er is sprake van een machtsongelijkheid tussen dader(s) en slachtoffer(s).

De machtsongelijkheid kan voortkomen uit het feit dat de dader fysiek sterker is of sociaal een sterkere positie heeft.

Pesten onderscheidt zich dus van plagen, een ruzie hebben of een lang(er) lopend conflict.

Bij pesten is er altijd sprake van de intentie en het doel van de pester om de ander te kwetsen om wie hij/zij is als mens.

Voor veel leerlingen met autisme zijn de abstracte begrippen als plagen, ruzie en pesten moeilijk te bevatten, en moeilijk van elkaar te onderscheiden. Zij missen de sociale antennes om in te schatten wanneer plagen niet grappig meer is, en reageren vaak onhandig en inadequaet in dit soort situaties. Een conflict of ruzie wordt regelmatig onterecht ervaren en benoemd als pesten.

Zowel de dader als het slachtoffer hebben moeite met adequate reacties, en hebben beiden een eigen interpretatie van wat er gebeurt.

Het kunnen herkennen en aanvoelen van 'de rollen bij pestgedrag binnen de groep' (versterker, verdediger, buitenstaander) is voor een groot deel van onze leerlingen, moeilijk.

Dit maakt het herkennen en omgaan met/aanpakken van pestgedrag op OdyZee een uitdagende en complexe taak, die kennis rondom deze materie vereist bij alle personeelsleden.

Pesten op OdyZee: Hoe gaan wij hiermee om?

Wij pakken pestgedrag op onze school serieus en passend bij de doelgroep aan.

Een groot deel van onze leerlingen met autisme heeft moeite om pestgedrag te herkennen.

Zij voorzien niet of onvoldoende, dat zij een ander pesten of hebben niet door dat ze gepest worden. De intenties van de ander of de beleving van de ander, zijn voor hen onduidelijk.

Als gevolg hiervan, kan zijn dat pestgedrag wordt ingezet, zonder de intentie de ander te kwetsen. Of er wordt bewust pestgedrag ingezet met als doel de ander te kwetsen, wat de ander niet doorziet, en als grappig en vriendschappelijk ervaart.

Onze leerlingen hebben moeite met het ontcijferen, benoemen en reflecteren op groepsrollen zoals die zich vaak binnen het proces van pesten voordoen.

Voorbeelden van vragen/belevingen die onze leerlingen kunnen hebben:

- “Ben ik dan aan het pesten?” (Terwijl dit niet het geval is)
- “Ze zijn vrienden, en maken veel grappen” (Terwijl er gepest wordt)
- “Ik moet om iets lachen, ben ik nu een meeloper?”
- “Ik word gepest” (Terwijl er een ruzie/conflict is)
- “Ik meen te zien dat een ander gepest wordt” (terwijl er sprake is van een ander contact)

Op OdyZee hanteren we het volgende uitgangspunt:

“Er is sprake van pesten, wanneer het het doel en de intentie van de pester is om de ander te kwetsen, vanuit machtsongelijkheid.”

De directe aanpak van pestgedrag heeft een aantal pijlers:

- Het verhelderen van sociale situaties om te kunnen achterhalen of er sprake is van pestgedrag.
- Het verhelderen van sociale situaties om pestgedrag te voorkomen.
- Een zerotolerance beleid wanneer er sprake is van pestgedrag zoals benoemd in het uitgangspunt van OdyZee.

Het verhelderen van sociale situaties

A. Dit vindt plaats op preventieve wijze:

- Op school brengen we regelmatig het onderwerp ‘pesten’ aan de orde, tijdens de LGO –lessen, lessen als maatschappijleer en burgerschap.
- SO en VSO doen mee met de *Week tegen het Pesten*.
- Onderwerpen als veiligheid, omgaan met elkaar, rollen in een groep, aanpak van ruzies etc. komen aan de orde.
- Leerlingen weten hoe ze het beste kunnen omgaan met conflicten/ ruzies. Dit wordt geoefend in de groepen.

- Leerlingen weten wat ze moeten doen wanneer ze denken dat ze gepest worden.
- Een effectieve methode om pesten te stoppen of binnen de perken te houden, is het afspreken van regels voor de leerlingen. In iedere klas en aan het begin van ieder schooljaar wordt gestart met het gezamenlijk opstellen van regels over omgaan met elkaar, schoolregels en groepsregels.
- De regels en afspraken in de school en in de klas worden na elke vakantie herhaald en eventueel toegelicht.
- Regels en afspraken zijn visueel aanwezig en leerkrachten reageren hier consequent op.
- Het voorbeeld van de leerkrachten (en thuis de ouders) is van groot belang. Er zal minder gepest worden in een klimaat waar duidelijkheid heerst over de omgang met elkaar, waar verschillen worden aanvaard en waar ruzies niet met geweld worden opgelost maar uitgesproken. Agressief gedrag van personeelsleden, ouders en de leerlingen wordt niet geaccepteerd. Leerkrachten horen duidelijk stelling te nemen tegen dergelijke gedragingen.

B. Dit vindt plaats op curatieve wijze (aanpak in de directe, actuele situatie)

Wanneer leerlingen aangeven gepest te worden, gaat de leerkracht op onderzoek uit. Door begripvol te blijven met behulp van de techniek 'doorvragen' kan ontdekt worden of er sprake is van daadwerkelijk pesten of een interpretatie die volgens het kind 'pesten' is. Ook zal de leerkracht dit op dezelfde wijze onderzoeken bij de vermeende pester.

Wanneer er sprake is van miscommunicatie bij beide partijen of 1 van de partijen vindt een verhelderend gesprek plaats.

Doel van dit gesprek is om duidelijk te maken:

- Wat de 'vermeende pester' bedoelde of wilde bereiken.
- Wat de andere leerling daarbij voelde of bij dacht.
- Was dit de bedoeling, klopt jouw gevoel, hoe kun je je doel op een betere manier gaan bereiken.

Wanneer er sprake is van pestgedrag wordt er altijd corrigerend opgetreden.

Wanneer er ingezet kan worden op het empathisch vermogen van de leerling, zal de leerkracht dit altijd en steeds opnieuw doen.

Wanneer dit echter geen ingang is, gaat de leerkracht zeer voorspelbaar om met correctie en consequenties. Het benoemen van de gevolgen bij de ander wordt wel benoemd. De nadruk verschuift echter naar de gevolgen en consequenties voor de pester zelf.

De belangrijkste taak bij het signaleren van pestgedrag ligt altijd bij de leerkracht: het observeren van de groep.

Leerkrachten zijn alert op de diverse signalen die kunnen wijzen op pestgedrag.

Signalen van pesterijen kunnen o.a. zijn:

- Altijd een bijnaam, nooit bij de eigen naam noemen
- Zogenaamde leuke opmerkingen maken over een klasgenoot
- Een klasgenoot voortdurend ergens de schuld van geven
- Briefjes doorgeven
- Beledigen
- Opmerkingen maken over kleding
- Isoleren
- Buiten school opwachten
- Op weg naar huis achterna rijden
- Bezittingen afpakken
- Online pestgedrag
- Negeren/buitensluiten

Leerkrachten en ouders moeten daarom alert zijn op de manier waarop kinderen met elkaar omgaan en duidelijk stelling nemen wanneer bepaalde gedragingen hun norm overschrijden.

Ouders hebben een grote en zeer belangrijke rol in het signaleren van pestgedrag.

Zij horen thuis verhalen van hun kind, die voor school belangrijk zijn. Dit kan gaan over pestgedrag op school, maar ook over online pestgedrag.

Online pesten gaat na schooltijd gewoon door, vaak tot laat in de avond.

Ouders merken vaak als eerste dat er online 'iets aan de hand is'

Ook hierbij blijft het belangrijk dat ouders weten, dat de beleving van hun kind, gekleurd kan zijn door ASS-problematieken.

Adviezen aan ouders:

OdyZee ziet pestgedrag van leerlingen als een gedeeld probleem van ouders en school. Uitgangspunt hierbij is, dat met behulp van goede en positieve communicatie, we elkaar kunnen en moeten ondersteunen.

Ouders van gepeste kinderen:

- Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind.
- Blijf op de hoogte van de online activiteiten van uw kind.
- Bespreek het juiste gebruik van social media.
- Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken.

- Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken
- Door positieve stimulering /belonen kan het zelfrespect vergroot worden of weer terugkomen.
- Stimuleer uw kind tot het deelnemen aan sociale activiteiten buiten school.
- Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt

Ouders van pesters:

- Neem het probleem van uw kind serieus
- Blijf in contact met school
- Raak niet in paniek: elk kind loopt kans pester te worden
- Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind.
- Controleer het gebruik van social media.
- Spreek regels af rondom gebruik social media.
- Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen
- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet
- Besteed extra aandacht aan uw kind
- Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind
- Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat

Alle (andere) ouders:

- Neem de ouders van het gepeste kind serieus
- Blijf respectvol en positief, naar ouders van de 'pester'
- Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan. Op school, in de buurt en op social media.
- Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag.
- Geef zelf het goede voorbeeld
- Leer uw kind voor anderen op te komen.
- Leer uw kind voor zichzelf op te komen
- Leer uw kind bewuste keuzes te maken in positief gedrag op straat, op school en online.

School en gezin halen voordeel uit een goede samenwerking en communicatie. Dit neemt niet weg dat iedere partij moet waken over haar eigen grenzen. Het is bijvoorbeeld niet de bedoeling dat ouders naar school komen om eigenhandig een probleem voor hun kind op te komen lossen. Bij problemen van pesten zullen de directie en de leerkrachten hun verantwoordelijkheid (moeten) nemen en indien nodig overleg voeren met de ouders. De inbreng van de ouders bestaat uit:

- Aangeven bij leerkracht/mentor dat er sprake is van pestgedrag.
- Aanreiken van verhelderende informatie,
- Het geven van suggesties met betrekking tot een passende oplossing
- Het ondersteunen van de aanpak van de school.

Een zero-tolerance beleid wanneer er sprake is van pestgedrag

Wanneer leerlingen elkaar pesten proberen zij en wij:

Er eerst zelf (en samen) uit te komen, door te praten. Zelf grenzen aangeven, zelf de grenzen van die ander respecteren.

Op het moment dat dit niet lukt of niet het gewenste effect heeft schakelt de leerling de leerkracht in.

De leerkracht brengt de partijen bij elkaar voor een verhelderinggesprek en probeert samen met hen pesterijen op te lossen en (nieuwe) afspraken te maken. De leerkracht neemt duidelijk stelling en verheldert dat hier sprake is van pesten. De consequenties worden uitgelegd. Het gaat in dit gesprek om de uitleg, verheldering rondom pesten en duidelijkheid over consequenties. Wanneer het verhelderend gesprek heeft niet geholpen en het pesten door gaat, volgt er beleidsroute in fasen.

De beleidsroute op OdyZee is opgebouwd in 5 fasen; afhankelijk van hoelang de pester na een verhelderinggesprek toch door blijft gaan met zijn/ haar pestgedrag en geen verbetering vertoont in zijn/ haar gedrag:

Fase 1:

- Er volgt zo snel mogelijk, liefst hetzelfde dagdeel een gesprek tussen leerkracht en pester. Doel hiervan is nastreven van bewustwording, gecombineerd met consequenties op pestgedrag.
- Voorbeelden van consequenties kunnen zijn:
  - Een of meerdere pauzes binnenblijven
  - Nablijven
  - Een schriftelijke opdracht zoals een stelopdracht over de toedracht en zijn of haar rol in (jonge kinderen kunnen ook tekenen).
  - Een leerdoel maken met de pester over gedragsveranderingen.
  - De leerling werkt een aantal uren/dagen buiten de klas.
  - Stelling hierbij is: In de klas MOET het veilig zijn voor iedereen, je kunt terug naar de klas wanneer jij daar ook voor zorgt en dus stopt met pesten.

Fase 2:

- Een gesprek met de ouders, als voorgaande acties op niets uitlopen. De medewerking van de ouders wordt nadrukkelijk gevraagd om een einde aan het probleem te maken. De school zorgt voor dossiervorming.

Fase 3:

- Bij aanhoudend pestgedrag kan deskundige hulp worden ingeschakeld via therapeuten en/of behandelaren. Indien er al behandeling is ingezet, vindt er overleg plaats met deze betrokkenen.

Fase 4:

- Bij aanhoudend pestgedrag kan ervoor gekozen worden om een leerling tijdelijk in een andere groep te plaatsen, binnen de school. Wanneer de inzet van ondersteuning in fase 1 t/m 4 geen direct effect oplevert, wordt de wijkagent geconsulteerd. Afhankelijk van de aard van het pestgedrag en de effecten op de gepeste leerling en/of de groep, kan er geadviseerd worden aangifte te doen.

Fase 5:

- In extreme gevallen kan de school een pedagogische time-out geven. (voor meer informatie over de pedagogische time-out zie de schoolgids).

Praktische uitvoering van dit beleid is samengevat in onderstaande figuur:

Dit gaat goed!	Hulp nodig	Sturing nodig	Consequenties nodig
Leerlingen kunnen zelf dit probleem oplossen Elkaars grens respecteren. Indien nodig met leerkracht erbij, om miscommunicatie te ondervangen. Gevolg: Het pestgedrag stopt.	Leerlingen schakelen leerkracht in. Verhelderend gesprek. Is hier sprake van pesten? Afspraak: pestgedrag stopt. Consequenties zijn helder Inzet op empathie indien mogelijk.	Pesten gaat door: Consequenties gaan van start De leerkracht schakelt interne hulp in: Pest coördinator/Mt-lid. Fase 1 van consequenties wordt toegepast.	Fase 2 t/m 5 van de Uitvoeren van de stappen van consequenties in samenwerking met Leerkracht Pest coördinator, GW-er, Mt-lid. Overleg: WIE doet WAT?
Leerkracht blijft alert op herhaling en observeert en informeert bij de leerlingen hoe het gaat.	Leerkracht blijft alert op herhaling en observeert en informeert bij de leerlingen hoe het gaat. Leerkracht brengt de ouders op de hoogte van de situatie	De ouders van de leerlingen worden vooraf en nadien door de anti pest coördinator geïnformeerd. Uitleg situaties en stappen van straf die genomen gaan worden.	Nauw contact met ouders. Begeleiding van Pester en gepeste leerling door Leerkracht, Pest coördinator, GW-er, Mt-lid. Overleg: WIE doet WAT?
Er wordt niet geregistreerd.	Registratie in SOM/Parnassys door leerkracht/mentor	Registratie door Pest coördinator/MT-lid in SOM/Parnassys	Uitvoerenden registreren in SOM/Parnassys.

Adviezen voor leerkrachten/ docenten:

Begeleiding van de gepeste leerling:

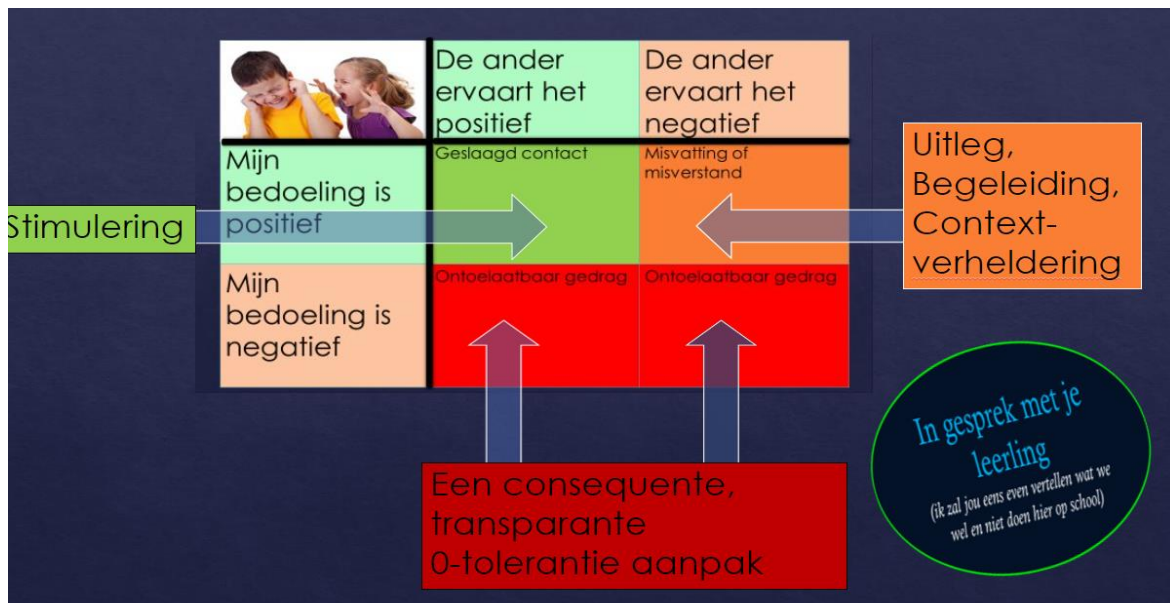
- Medeleven tonen en luisteren en vragen: hoe en door wie wordt er gepest.
- Niemand vraagt om gepest te worden. Het is nooit jouw schuld.
- Zoeken en oefenen van een andere reactie; bijvoorbeeld jezelf niet afzonderen, maar andere kinderen opzoeken.
- Onderzoeken of eigen gedrag, anderen stimuleert om steeds negatief op jouw gedrag te reageren.
- Het gepeste kind in laten zien waarom een kind pest.
- Nagaan welke oplossing het kind zelf wil.
- Sterke kanten van de leerling benadrukken.
- Belonen als de leerling zich anders/beter opstelt.
- Praten met de ouders van de gepeste leerling en de ouders van de pester(s)
- Het gepeste kind niet over beschermen. Hiermee plaats je het gepeste kind juist in een uitzonderingspositie waardoor het pesten zelfs nog toe kan nemen.

Begeleiding van de pester:

- Praten; zoeken naar de reden van het ruzie maken/ pesten (baas willen zijn, jaloezie, verveling, buitengesloten voelen)
- Laten inzien wat het effect van zijn/ haar gedrag is voor de gepeste.
- Excuses aan laten bieden
- In laten zien welke sterke (leuke) kanten de gepeste heeft
- Pesten is verboden in en om de school: wij houden ons aan deze regel; ingrijpen door te straffen volgens protocol als het kind wel pest. Belonen als kind zich aan de regels houdt.
- Kind leren niet meteen kwaad te reageren, leren beheersen, het 'stopdenkendoen' of een andere manier van gedrag aanleren.
- Contact tussen ouders en school; elkaar informeren en overleggen. Inleven in het kind; wat is de oorzaak van het pesten? *
- Inschakelen hulp; sociale vaardigheidstrainingen; Jeugdgezondheidszorg; therapeuten en behandelaren.

De aanpak zoals die op OdyZee wordt gehanteerd, is in onderstaande slide samengevat:

De PowerPointpresentatie waar deze slide onderdeel van is, is onderdeel van het scholingsaanbod voor nieuwe leerkrachten.

Regels die gelden in alle groepen:

- Doe niets bij een ander kind, wat jezelf ook niet prettig zou vinden
- Kom niet aan een ander als de ander dat niet wil.
- We noemen elkaar bij de voornaam en gebruiken geen scheldwoorden
- Als je kwaad bent ga je niet slaan, schoppen, krabben (je komt niet aan de ander). Probeer eerst samen te praten. Ga anders naar de meester of de juf.
- Aan de juf of meester vertellen als er iets gebeurt wat je niet prettig of gevaarlijk vindt.
- Vertel de meester of de juf wanneer jezelf of iemand anders wordt gepest.
- Blijft de pester doorgaan dan aan de meester of juf vertellen.
- Word je gepest praat er thuis ook over, je moet het niet geheim houden.
- Uitlachen, roddelen en dingen afpakken of kinderen buitensluiten vinden we niet goed.
- Niet aan spullen van een ander zitten
- Luisteren naar elkaar
- Iemand niet op het uiterlijk beoordelen
- Nieuwe kinderen willen we goed ontvangen en opvangen. Zij zijn ook welkom op onze school.
- Opzettelijk iemand pijn doen, opwachten buiten school, achterna zitten om te pesten is beslist niet toegestaan.
- Probeer ook zelf een ruzie met praten op te lossen. Na het uitpraten kunnen we ook weer vergeven en vergeten.

Deze regels gelden op school en tijdens activiteiten onder verantwoordelijkheid van de school.

Toevoeging:

Kinderen mogen in hun eigen groep een aanvulling geven op deze vastgestelde schoolregels, in overleg met de leerkracht.

Die aanvulling wordt opgesteld, door en mét de groep, dit zijn de z.g. groepsregels. Zowel schoolregels als groepsregels zijn zichtbaar in de klas opgehangen op een vaste plek.

De Veiligheidsmonitor:

De Veiligheidsmonitor helpt po- en vo-scholen om de sociale veiligheid voor hun leerlingen in en rond de scholen te monitoren.

De school voert structureel een veiligheidsbelevingsonderzoek uit onder de leerlingen.

Ieder jaar wordt deze vragenlijst in SO en VSO 'uitgezet', en houden wij overzicht over de mate, waarop leerlingen zich veilig voelen op school.

Wij willen ons dagelijks inzetten voor een veilig gevoel bij alle leerlingen van de school.

Op allerlei wijze komt dit tot uitdrukking: begeleiding van de leerlingen in en buiten de lessen, actief meedenkende rol voor leerlingen buiten de lessen, het oefenen van vaardigheden (emotionele en sociale), trainen van personeel om calamiteiten te voorkomen, instellen van een klachtenregeling, goede en duidelijke afspraken over het gebruik van het gebouw en de omgeving, aanstelling van contactpersonen voor leerlingen en personeel en met elkaar nakomen en handhaven van schoolregels en de gedragscode.

Alle documenten die te maken hebben met veiligheid in fysieke en sociale zin zijn gebundeld in het veiligheidsplan. Dit plan is bij de directie van de school in te zien.